

Премьера

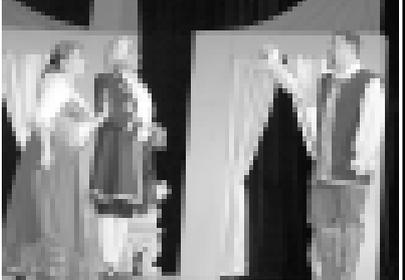
25-чи декабрьде Куулийланы Къысыйн атыл мектептер кылар драма театрынын итгалими драматург Карл Гольдонины (1707-1793 жж.) «Къонак юнонеси» деген комедиясынын премьерасы болгонды. Ненча ёмурден бери салында аны пьесалары дунияны бек сыны сахналарындо окуундо, алай ала эски болмайдыла, мыналарыны жютюлюкери бля кеслерине тартдырганлай турардыла.

Кесини жашауунда К. Гольдони 297 пьеса жазарга жетишкенди! Адам улуну кемчиликлерин ол семирлик усталыкына бля хылык этеди, къарууну уа алагъа къвар, кооп, зауукъу алаиди.

Малкъар театр а биринчи кере Гольдонины 1964 жылда кёргозгонди «Эки жуююксанын шапасы» деген пьесасын. Быйлы а «Къонак юнонеси» режисёр Александр Магомметов сажалды. Сахнаны декорациясын ху-

магъалыкъыга, аны кой, хыны окуна этгенликте, Мирандолина (Бечелланы Людмила) кеси аш этип келтирди анга, башха жуюшланы да шапасына «ышанмай», кеси «теспейди» аны тегерегине.

Алай ол кезуте Мирандолина аны ишиси Фабрицио (Зулъарий), къонак юге бир ауукъга келгене маркиз (Бачиланы Александр) би барды (Бачиланы Хажид-Даут) да сюедиле. Тишару

Солдан онгига: Бечелланы Людмила, Бичиланы Хажид-Даут эм Жангоразланы Махит.

Факмлулукъну жютинлери

Юнону ахыр сураты.

дожик Баккуланы Владимир, пьесад айтылган заманга келтирдирип, бек тап жарашдырды. Концертмейстер В. Коркин а бизи озган ёмурде бля музыканы кучо бля шагъарейлендиргенди.

Недиди къауъасы бу онону? Къонак юге жар жерденде адамла келеди: маркиле, барона, графла... Барсына да хычууну ышара тобеди аны иеси Мирандолина (Бечелланы Людмила) бля аны жуюмшучу Фабрицио (Тохаланы Зулъарий).

Къонак юге кавалер (Жангоразланы Махит) келгенден сора башланды къауъа. Тишару аламан затладыла, хылыччыла ётёркючюле, алагъа артылдыла ышанарга жарамды деп, ала ны кёрюп болмаганын билдирди ол. Къонак юнонеси юа Мирандолина къаст этеди кесине: не алап да этип, кавалер оюмлекликени тузагъа ташкорюп, бой-сундурурга. Махит-кавалер уна-

хыйлары бля ол барын да кълогъа жыйланганы, кесин сийдогъонди.

Барсына да кесин сийдогъонди, бу не табды деген соруу турду? Къайсын сайлар къонак юнонеси чечер? Онону ахырыны ол оорууга жууап жокуды - ма андады сейир.

Жангоразланы Махит кылыгы бля, къёзъаш бермегени бля кёрюп-жериси бля да тишарууна кёрюп болмаганын кёргозталганды. Анга къонак юке тургандыла, къаруу да ийангандыла. Сюймекликени сезимин сынамагъан, насипти болгон адам хычыны, суукъу, гурмук да болды.

Сёзюс, алайны къатында турлугунд келмейди. Махит алай адвданы сыфатын бек уста къураганды, ич темперamenti бля окуна сездирилганды ол аны къаручууга. Аз-аздан Люданы (Мирандолина) хар этген хыйласы бля Жюмшучу аны тузагъа аны тшюп барды. Аз-аздан аны анылай турганлай болды ол иш.

Уста, бек уста этеди ишин Жангоразланы Махит. Жигитини къабыеа кирип къалады. Аны кючюл энергетикасы къаручууну эсин бийлеп къояды. Хар жиги ойнайды сахнада. Ол у уллу факмууну шартды.

Бичиланы Александр, Бечелланы Людмила, Бичиланы Хажид-Даут да айырмалы эдиле. Къаручуа, ала ны факмууны жагы боуларын, жагы сыфатларын кёре, бийик усталыкларына къуанырчады. Ала ны ызлары бля бардыла, насипте, жаш актрисала Доттуланы Фатимат бля Байсолтанланы Инара да Байсолтанланы Инара да.

Люданы Мирандолинаны тегерегинде барды оюну къауъасы. Этген муртына жетер ючюн, ол не хайлыкыны да хайлардыды. Кимин сайлар ол? Аны барсы да сюедиле сора уа! Биз алай сунуп турабыз, Махитини - кавалерини деп. Алай ол анга дерт жетиди маркиз ишин бардыруу жамауат болмаганын ючюн.

Сюймекликени тузагъа тшю-

ген Махит къонак юкеден къачып да кетеди, алай Людана, аны ынъдан жетип, бийгъы хыйласы бля (эсин адурууп, ол этмеген зат жокуды) кавалерини (Жангораз улуну) ийнандырады сюймеклиги болганына. Аны себели аны ишмерге юрешкен къоркъак маркиз бля, башхасы бля да тшюшюлмейди кавалер, сюймеклики сезими бийлегенден.

Ол аламан сезимни сынамагъан адамдан насипте болму? Аны бизге жетдирдире, анылай келеди. Актерюа уа, насипте, аны жашауну да тутурууга - сюймекликени. Сюе биймеген - ма оула палак.

Не ташлыкъ режиссёр да ойналталык тшююду актерюа, аны факмуусу болмаса. «Къонак юнонеси» уа бютюнда. Нек дегенде мында оюнга кёре, импровизациягъа усталык керек болму? Аны бизге жетдирдире, анылай келеди. Актерюа уа, насипте, аны жашауну да тутурууга - сюймекликени. Сюе биймеген - ма оула палак.

Ол нем премьерарга келген кючюлде да, бу оюнга къарал, ырады болган. Оула деп уик этеме. Ала ны саньиди эди КъМР-ини культура министри Руслан Фиров, Президентини кенешчиси Хуналы Аминат, къабаты театры Унало-жюстюлу башчысы Баир Шибюков, «Къабаты-Малкъар» телеканалы директору Мурадун Кмуков эм башхала.

Андан кён эдиле погле, андан къуулуу горюйдди эти къаручуу къызы. Оюн а, жарыкъ фыйреркъа, ётген эди кёз алынгъа. Аны жигитери бля уа анта да тшюбиршинг келеди.

БИТТИРЛАНЫ Аминат.

Жагъы музей

Къадау таш - бирликни белгисиди

Къайсы халкъны да жашагъан жеринде тарыхы тереин ташлары болганыны шагъатлик берди. Ал эгер, суу атла, шахар топле, къылауур къылапа, эски мекенла, къыбардыла, къыла, тоупа, ёзене бля байлымы жюргену туаруудыла, башха материал эсгертедиле.

болсун, республикагъа, битеу Российге да кюч, хоррамла берсин!

Арт 20-30 жылы ичинде уа, халкъыбызны кёп ашы мураты толупкёп жагы эсгертедиле: ол санда Къарачай шахарда кёчгюнчюлюкю

уюу жетип къыйналгъанлагъа мемориал комплекс, къыралны жууларына саналы тургъан халкъ жигитлеге сын ташла, Тёбен Архызда шахар топде ата-бабаларыбызга бюсюреюну билдирген сослан таш. Кён болмай а Огъары Тебериде кёчгюнчюлюкю эмда къарачайланы аны жигитлигине аталгъан монумент салынганды, аны ызы бля «Къарачайны къадау ташы» ат бля комплекс жарашдырылып, музей тизмеге кирген.

Ма анга аталып ноёрны 4-де Худес аягында Къобанны сол

Ма анга аталып ноёрны 4-де Худес аягында Къобанны сол

лау, жасы суу таш бля тшюшилди. Кён иш жюрек жылуу бля этилени кёрюню турды.

Кюню ариулуукъ бля комплексни ариулууну айрып кертеди. Битеу республиканы адамы жыйылганды дерчады. Къарачай-Черкеси Президентини Фёвлетаны Борис, Президентини Прессоателени Владимир Кайшев, министрле, районла, жамауат организацияланы башчылары, къырал учреждениланы, предриятияланы таматалары, депутатла, дин къулукучула, интеллекцияны келечилери, райондан уллу делегация келгендиле къуучан.

Малкъардан да барыбыз бек сыйын кёрген къарындашыбыз, Социалист Урунууну Жигити, академик, Къырал Дуаманы депутаты Залиханланы Михаил, малкъар халкъны «Алан» жамауат организациясыны башчысы Бейпайланы Судрин, белгили жырчыла Газаланы Алим, Тёпеланы Алим, дагында башхала къарачай къарындашлары бля берге къууан этеди. Къонак юла, Къарачай району келечилери, Салпагарланы Эларны башчылыгы бля къонак юла бек жылы тшюбийла.

Къарачай ахуларына аны магъанасы бюгон да тас болмаганды. Меджису заманла да анга Тейгерча табынган эселе, жакълыкъ, болушлыкъ излене эселе, андан бери кезилуде ол халкъгъа ата-бабаларынын тарых эсгертисиме бурлуанды. Къарча, ол ташны юсюнде олтуруп, халкъгъа керекли оюнулары этгенди, дейдиле. Ол, аны жигит нёгерлерин бюгюнчюле буюмлек сезимлерден толлуукъ болуу эдиле - алай ариу, тап, бийик искусство даражда жарашдырылганды аны тегереги. Тик башында ташха олгтен атлауучла башланган жерде ташны халары жазылгандыла. Тшюбюне тшюшент, башы кулда бля ариу жабылган, арасында да уллу тепсиси, къабыргъалары бля узун шинчюлери болган тегерек жатма ны кёресе. Аны къатында китпел ачылып турган къара мермер къангала - бир бетинде Къарачай ат юсюнде сураты сакълаыды, акинчисинде Къадау ташны юсюнден назму жазылыды. Алайдан тебенде уа - Таш кеси, тегереги да хуна бля бурлуанлыгъ. Жер алай тургъан

нин айта, республикада былай сейир къууан болганына къууанганын айтып, аны халкъыны бирдиктерин магъанасы барды, деп чертди. Къарачай халкъны махтай, аны ариулууну, халалыгын, шувюна, тегине кертликни, жигитлигин, жигитликни колгече бля берге, анга уллу багъа берди. Къарачай халкъга сюймеклигин билдире, анга ырахатлыкъ, жетишимле, насип тежерди. Салпагарланы Магомметанинге уа, жюрек ыразылыгъын айта, кесини эни сагуарзын берди.

Къарачай-Черкесни халкъ поэти Махмуланы Динаны халкъ юбызга сюймекликден толду, анга махтау берди ол эселери, окугъан назмулары да тынгалгъанланы башларын кёге жетдирген этдиле. Республиканы халкъ поэти Сююнчюланы Азаматны Къарачайны Къадау ташына атап окугъан назмуна, РФ-ны махтауу уставы Джанибекланы Сосланбекни магъанасы докъданна да сыйап, эсе бур тынгалды жыйылган жамауат.

Халкъ Жыйылууну депутаты Александр Иванов, муей ресертине къошулган жагы комплексе, къуру къарачай халкъны болуп къалмай, битеу республиканыкъы болганына, ол ырахатлыкъ, шухёлкъула, къарындашыкъыла къулуукъ этерине толу ийанганын халкъгъа, битеу Къарачай-Черкеси магъанасында айта. Къадау таш къарачай халкъны тарыхны кесги болганын чертеди.

Бур жер бизни хар бирбизге багъалыды, - дейди ол. - Кёчгюнчюлюкю, аны кёрюрге термиле, нечине адамчыбыз ёлгенди. Къарачайны Къадау ташы миллетлигибизни, къыралыгъыбызны белгисиди. Салпагарланы Магомметанин сау болсин, бизни халкъгъа аны сыйлы белгисини къадырады. Бу ташдан ариу бизни бурунгуну журтубузга жау аягы тиймегенди, былайгъа къууанчында, къуууну юнонеде да келип, ата-бабаларыбыз оюмлашхандыла, оюула этгенди, кесаматлагъа, келишүүлени къадырады.

Былайда берген сёзон къарачай халкъ бир кере да буамгъан, антына керти болганлай тургъанды. Къадау ташла, къабаты, чыдамлы, кючюл халисин тангъатханлай келгенди къыйын болумлада да. Бу сейирлик халматны жерни неси, къарачай халкъ, анга ёмур ёмурдеде не иелик эте, къошчулары бля шухёлкюлда жашарыкъды. Къарачайны Къадау ташы мындан ары кён адамла колликдиле, аны кёргенге халкъыбызны терен тарыхы, бийик къултурасы болганын да аныларкъыдыла. Къарачайны Къадау ташы шухёлкюну, биримеклиги белгиси

КАКУШЛАНЫ Хусей.

САГЪЫШЛА Аманлыкъгъа къажуу сюелиу - барыбызны да борчубузу

Мындан алда халкъыбызны дин жашаууну уллу къыйнаы кирген Бостанланы Исламны хожини жашауун мурдар кюл юзю. Ёмур ёмурден бери Къарачайда эфрендиге тийген адет жоку эди. Жартамгъанла аны ынъдан намазга сиремели эдиле, мулюпотине чакъармай эдиле, узганына тынгалмай эдиле.

Алай а кюлу бля анга ким да тиймегенди! Этген 2-3 жылы ичинде эфенди къауумгъа неч ачы мурдарлыкъ этилди! Бу жол бля тохтап къалар, деп да ким айтаар? Мени бу асылгъа келтирген а жамауатны сансызлыгыды.

Талай жыл мындан алгъа бизни республикада салуай къыралгъа да балам болгъан мурдарлыкъ ол тийриси онтуруу деген сёзюне кертимини биз барыбыз да ол ишине юсюнде кёрген эдик эмда жамауатны ачагъа сатылган къырал къулукучуладан, аманлыкъчыладан да онтулулугун анта бир жерге бийлеп эдик.

Былайда мени сагыны этдирген эки зат барды. Биринчиси, следствияны бардырганланы тутхуучу билмилери, шагъатлыкълары толуп болмаганыкъы-

дан, бир уллу ишден къулуурга изленгенликден, кезуилу чыналгъан кезуилуе алауруга талыкъ аныкъшангъа неча кесерини къулуурларын бардырмалгъанлыкълардан, къырал эмда жамауат салган барчыларн топтуралмагъанлыкълардан чыгъды. Орунча айткъла бля: нефрофоссионалды.

Дин экстремисте къырагъа, жамауатха заран сала эселе, следствие оргнала жамауатдан нек къачадыла, нек бутъадыла? Мени сартын, алай аманлыкъ ишле жамауатха нек къадау балам этилесе, жамауат да алап бир сакъ, аманлыкъчылагъа алай бир да тшюмюсюз болуукъ эди, жамауатда алай ниетле да тухуу сюз болуукъ эдиле.

Экинчиси, биз, жамауат, кесибизни жашауубууну, аны ырахатлыгын башха-тшюбю бля да къырал оргналагъа берип, сууда баргъан бир жюргучкъа, къалып кетерге изленгенбиди. Бизни хар неси да жараш болганды къыралкъыймады къырал оргналагъа. Къырал бля жамауат бир боюнсахы эки теп-тег жамауатла. Бирин бикрин не ояргъа, не да алышдырырга болмазлай, боюнсахда жетилебиз. Аны бир заманда да унутурга жарамды. Ол боюнсахы, къайсы болса да, бир жагы толуп ишлемесе, кчюм ахыры палахлагъа жетмей къыралыкъны юсю бля Аллахха,

Жамауат кесини къураманды дин эмда политика къауумлагъа юлешинирге, бир бирлерине тшюг келишмеген неча къаршы келген ниет тамаллагъа окуна таянрыкъа болуукъ. Алай а къайсы жамауат да мурдарлыкъгъа, мурдарлагъа да налат беруде бир-бирге эдиле болуурга керекди.

Къуранда былай айтылды: «Сизни арагъында ашхылыкъгъа, иги ишлеге чакъырганла, терс ишледен тшюгъанла болсунла. Ма алайла бек жарыкълы болуукъдула.» (Иыранны юююрю-, 104-чю аят).

Бу аянда Аллаху тагаланы эсертти сёзлери мусулманин адамлагъа буйрукъ халда келгенин, ол сёзден а бори болганын билдирге керекди. Мени былайда ол жамауатны къайкъыйкъ демеиме. Аны юсюнден бармайды сёз.

Алиллени оюмларына кёре, бу аят жумуш этерик къауумгъа аталганды. Миллетни арасында былай ишине бардыруу жамауат бийлай мурдарлыкъ ишлеге налат бериге да, тийшли оргналары ишлерине контроль этерге да, аманлыкъчыла жазаларына толу тартылышы, тынчыкъ тампазча да болуурга керекди.

Ма алай ишине ослери бля къуралыргъа болуукъду битеу жамауатны арасында былай ишлеге тшюмюсюзюк. Ол торлю сакълыкъны юсю бля Аллахха,

адамгъа да къаршы келген тегерине аякъ топте урургъа да болуукъду. «Сизге дерт колгөн тшюпюни арапарында башхаланы жерде аманлыкъ ишени жабуудан тшюгъанла болса эди...» деп айтылды 116-чы аянда.

Алайда да, Аллаху тала бизге дерт жагъа халкъыны къырал тшюпюни арапарында башхаланы жерде аманлыкъ ишени жабуудан тшюгъанла болса эди...» деп айтылды 116-чы аянда.

Алайда да, Аллаху тала бизге дерт жагъа халкъыны къырал тшюпюни арапарында башхаланы жерде аманлыкъ ишени жабуудан тшюгъанла болса эди...» деп айтылды 116-чы аянда.

Миллетни кимни аны халындады, кесин жюрте билгенденди, этген ширинденди. Ол сёзден ишибиз бля да, халибиз бля да былай мурдарлыкъ болуукъду бля бек бермеге, кеси арабызда ала ны аякъ топтеринде эти жандырырга борчулуку. Аманлыкъчыла туруу, ала ны жууупа тартуу, тийшли жазаларны жетдирюу, къыралны кюч оргналарыны борчылары. Алай а ала ны ишлерине къвару, алай багъа берюу, керек болса бу, дау салуу - жамауатны да борчуду.

АКЪБАЙЛАНЫ Харун, Журналистлени халкъла аралы ассоциациясынын члени.

Актуа

Ветеранланы алгъышлагъандыла

«Жамауат организациясынын бек барчылардан бири, дегенди Элбурс району Пенсиячыныны союзуну председатели Тёпеланы Шауал, кюлайсылагъа, артыкъ къалган къартлагъа, жетимде пенсиялары жашау этерге жетерик аханы ёлмеине жетемегенде болушуду. Кертди, анга бизни кесибизни ырыкъыбыз жоку. Аны себели дайымда спонсорладан айлыгъан предриятияланы башчылардан болушукъ излейбиз. Тырууануу шахта къурулган управланысы алаадан бирди. Аны башчысы Мысыланы Мухтар битеу бир заманда да утхай дегенди. Аны биз анга, башха предриятияныгелге да бек ырыкъыбыз.

Пенсиячыныны союзу спонсорланы болушукъла бля къарыуу къартлагъа кён кере ачылошгенди. Жагы жылы алында алай кезуиле акция бардырылганды. Тырууанда бля районну элдеринде къурулган биринчи организацияланы председателини къурашдырган тшюмлеклеге кёге къыркъдан аспам адамгъа элли мин со юлешинирдикди. Биринчи организацияны башчылары бля президиумну членлери ала ны бирини ююне барып, келе турган Жагы жыл бля алгъышлай, ача сагуарзын бергендиле.

ТЕМИРЛАНЫ Анатолий.

